

ARTE ET MARTE

A MAGYAR MINT IDEGEN NYELV
A DEBRECENI NYÁRI EGYETEMEN

A Debreceni Nyári Egyetem 1927-ben azért jött létre, hogy a hazánkban élő és a hazánkba látogató magyar és idegen ajkúak számára lehetőséget teremtsen kultúránk megismerésére. Később a magyar anyanyelvűek helyét fokozatosan átvették azok a külföldiek, akik a magyar kultúra tanulmányozása mellett nyelvünket is el akarták sajátítani. A 90-es évek elejétől kezdve pedig a nyári egyetem fő közönsége már azokból áll, akik elsősorban (vagy kizárólag) nyelvet tanulni jönnek hozzánk. Ennek a folyamatnak természetes következményeként változott meg a résztvevők összetétele is: egyre nagyobb számban jelentkeztek és jelentkeznek ma is másod- és harmadgenerációs magyarok, hazánkban dolgozó külföldi üzletemberek, hivatalnokok, diplomataik. Az utóbbi néhány évben, amióta Magyarország elindult az Európai Unióhoz való csatlakozás útján, egyre több tolmács, fordító tanul tanfolyamainkon. A külföldi diákok magyartanulási motivációját tekintve az utóbbi években készített felmérések alapján jól látható, hogy a tanfolyamainkon résztvevők közel 20%-a kedvtelésből vagy valamilyen személyes kötődés miatt tanul magyarul. Manapság még mindig ez a réteg a legszélesebb, bár számuk lassan, de egyre inkább csökken. Ezzel szemben nő azoknak a száma (14–16%), akik munkájuk révén kerülnek kapcsolatba nyelvünkkel.

A résztvevők összetételének megváltozása fokozatosan vonta maga után az oktatás szerkezetének változását, és új igényeket támasztott tananyagainkkal szemben is.

A nyári tanfolyamaink által kínált napi 6 óra nyelvtanulás az elsősorban tanulni vágyók igényeit nem teljesen elégítette ki. A kultúr- és folklórprogramok népszerűsége valamelyest csökkent, lehetőséget

kellett teremteni arra, hogy hallgatóink intenzívebben tanulhassanak. Ez az igény hívta életre a 90-es évek elején a téli, kéthetes kurzusunkat, ahol napi 8 nyelvórát kínálunk a diákoknak, majd a szintén kéthetes tavaszi szuperintenzív tanfolyamot, amelyen napi 10 órában folyik az oktatás. A résztvevők számának folyamatos növekedése jelzi, hogy az oktatásnak ez a formája egyre népszerűbbé válik.

1999-től a négyhetes nyári kurzus második két hetében a napi 6 órás kurzussal párhuzamosan hirdetünk napi 8 órás intenzív tanfolyamot, amely az intenzív nyelvtanulás mellett abból a sajátos hangulatból is átad valamit, amely csak a nyári kurzusok sajátja. A nyári intenzív tanfolyam mellett egy őszi kurzussal is bővítettük kínálatunkat, ahol szintén napi 8 órában elsősorban hivatalnokokat, diplomatákat, üzletembereket oktatunk, az ő speciális igényeiket próbáljuk kielégíteni kis létszámú (4–6 fős) csoportokban. Így elmondhatjuk, hogy nyári egyetemnek nevezett intézményünk keretében egész évben töretlen a munka, annál is inkább, mivel az említett kurzusokon kívül szemeszteres rendszerben is hirdetünk ún. folyamatos tanfolyamokat.

A résztvevők motivációjának, összetételének – és ennek egyik következményeként az oktatás struktúrájának – megváltozását követendő, időszerűvé vált tananyagainkat is az új elvárások szolgálatába állítani. A 90-es évek elején egy négy főből álló szerzőcsoport indította útjára a *Hungarolingua* tananyagsorozatot, amelynek folyamatos fejlesztése, bővítése a Nyári Egyetemnek – mint nyelvoktató intézménynek és mint kiadónak egyaránt – egyik fő feladata.

A *Hungarolingua* sorozat legmeghatározóbb sajátása egyrészt egynyelvűsége, másrészt az a törekvés, hogy a grammatika-központság helyett a kommunikatív készségek pragmatikus elsajátíttatását helyezze előtérbe, természetesen nem nélkülözve a nyelvtani ismeretek szisztematikus átadását sem. A tankönyvekben megjelenő országismereti tudnivalók funkciója is jelentősen módosult. A korábbi tananyagok olykor már-már sematizált magyarságképét a gyakorlati országismeret váltotta fel. Ez nem jelenti azt, hogy a magyarságképnek az imént említett vetülete teljesen eltűnt volna, hiszen a nyelvkönyvnek az is feladata, hogy képet adjon országunkról. Hangsúlyos szerepet kapott viszont az, hogy a magyarul tanuló külföldi időben megtanuljon jellemző kommunikációs helyzetekben eligazodni: telefonálni, vásárolni, információt kérni, étteremben, hivatalokban elboldogulni. A *Hungarolingua* tankönyvek – ezt a szándékot követve – számos olyan montázst tartalmaznak, amelyek szerepe a „steril”

nyelvtanulás és az aktuális nyelvhasználat közötti kapcsolat megteremtése (pl. színházi programfüzet, buszbérlet, étlap, térkép stb.). Ezzel a változással összhangban az országismeret közvetítése tanfolyamainkon is más megvilágításba került: a kulturális programokon, rendezvényeken való ismeretterjesztés kissé háttérbe szorult, de nem tűnt el teljesen, hiszen a nyári tanfolyam arculatához máig erőteljesen hozzátartozik.

Az utóbbi évek, évtizedek tapasztalatai alapján a Nyári Egyetem különös gondot fordított és fordít ma is arra, hogy a fő tananyag mellett az egyes nyelvhasználati kompetenciákat differenciáltan gyakoroltató segédanyagokat is megjelentessen. Így az olvasott, valamint a hallott szövegek megértésének, az igen sok nehézséget okozó igekötők használatának, illetve a magyar kiejtésnek az elsajátításában és automatizálásában külön gyakorlókönyvek állnak rendelkezésre (Laczkó Zsuzsa–Goretity József: *Nem csak novellák*; Laczkó Zsuzsa–Kindert Judit: *Füledő*; Laczkó Zsuzsa: *Szemezgető*; Máté József: *Igéző*, valamint az ehhez tartozó *Igéző-szótárak*: Hoffmann Zsuzsa, illetve Elisabeth Ernst munkái; a *Hungarolingua Fonetika* négy nyelven, melyek szerzői: Palkó Ágnes, Tronka Krisztián, Báthory Ágnes és Varga Pál stb.). Az utóbbi időben két réteg részéről fogalmazódik meg egyre nyilvánvalóbban speciális tananyagokra való igény: a szüleik, nagyszüleik nyelvét megtanulni kívánó másod-, illetve harmadgenerációsok, valamint az egyre nagyobb számban jelentkező diplomáták, üzletemberek, EU-tolmácsok, -fordítók részéről. Az előbbieknél többnyire valamilyen szinten beszélnek a magyar „konyhanyelvet”, de a nyelvtanítást rendszerint gyakran egyáltalán nem ismerik; az utóbbiak gyakorlott nyelvtanulók, akik – főleg egy bizonyos tudásszinten túl – egyre inkább a politikai, gazdasági, jogi szaknyelv iránt érdeklődnek.

Ahhoz, hogy tanfolyamaink minél eredményesebbek, a résztvevők számára minél hasznosabbak legyenek, folyamatosan figyelemmel követjük a nyelvtanulók lépten-nyomon változó igényeit, oktatási struktúránk és módszereink színvonalának megőrzéséhez pedig a tervezésbe rendszeresen beépítjük a résztvevők visszajelzéseit.

DOBI EDIT